

સિમાઈલી સતપંથ પ્રકાશનાં ગ્રાહકોને આપણા
પાક હાજર ઈમામની ૪૨ મી સાલગ્રેહનાં
શુભ ટાંકણે બેટ !

લખનાર,

વલીભાઈ નાનજી

હુદા.

ઈમામે-મોનુદ.

પ્રગટ કરનાર,

મુખી

લાલજીભાઈ દેવરાજ

ધી ખોળ સિંધી છાપખાનું,

૧૧૩ પાલખી મોહલા,

પો. નાં. ૯-મુંબઈ.

ઈ. સ. ૧૯૧૯.

કીંમત રૂ. ૦.

॥ પુક મેનેજર વલીભાઈ નાનજીએ ધી ખોળ

સિંધી છાપખાનું ૧૧૩, પાલખી મોહલા,

મુંબઈ નાં. ૯ માં છાપી.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી ડૉપીનઈટ-સંગ્રહ

૮૨૧૮

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૮૨૧૭ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ ઈ.સ.પ્ર. ૧૯૭૬

વિષય ૫૭૨૬:૬

પ્રસ્તાવના.

મનુષ્ય જાતમાં અદ્ભુત જ્ઞાન,
જ્ઞાન નહીં તે પશુ સમાન.

એ મહાન વાક્ય કેટલીએક ગુંચવણ બરેલી ગાંઠોને ઉકેલે છે. ખુદાવંદતાલા રહેમ રહેમી વળી ઇન્સાફી છે, તે ઉલટ સુલટ બાજતના ગુંચવાડાનો ખુલાસો ઉપલું વાક્ય કરે છે કારણકે, ખુદાવંદતાલા રહેમ રહેમી હોવાથીજ, મનુષ્યને જ્ઞાનરૂપ જ્યોતની બક્ષીસ મળેલ છે, પણ હાથમાં દીવો લઈ કુવામાં પડનાર ખુદાવંદતાલાની રહેમથી બેનશીમ રહે એમાં શું નવાઈ? તે મુબબ દરેકે દરેક આદમીએ પોતાને મળેલી કુદરતી બક્ષીસ જ્ઞાનથી સાર અસાર સમજી, સાર ગ્રહણ કરી, તે ઉપર ચાલવું ઘટે છે, નહીં તો પછી ખુદાવંદતાલા અદિલ છે.

તે પાક પરવરદીગારે આદમ જાતને જ્ઞાન આપ્યું તે સાથે પોતાનાં પાક નુરને હિદાયત માટે જગતમાં દરેક જમાનામાં જલવાગર રાખ્યું. તે જલવાગર નુરની જનાખત મેળવવા જ્ઞાનનો ઉપયોગ કરવો એ આદમ જાતની ફરજ છે, વળી આ જગતમાં રહી પેગમ્બરો કે તેવા મહાન નરો રૂપે તે પાક હિદાયતી નુરે દરેક જમા-

નામાં અનેક જનોને ઉધે રસ્તે જતા અટકાવી પોકારો કરી સીધે રસ્તે લાવી મુક્યા, છતાં તે પુકારને નહી ગણકારી કોઈ હુજમતથી, આડે રસ્તે ચાલી, ખાડા ખાખોચીયામાં ગબડી પડે તો, તેમાં તેવા અભાગી જનોનાં દુર્ભાગ્ય વીના ખીજ કોને દોષ દઈ શકાય?

આજકાલના ચળવળવાળા જમાનામાં દરેક ચીજની ચળવળ થયા કરે છે. ચાલુ જમાનામાં મહાન દયાળુ ઇંગરેજ સરકારના ન્યાયી અમલમાં દરેકે દરેક ધની કે ગદા સખળ કે નિર્બળને, પોતાનાં ચક્રિન અને સમજ મુજબના દીન પર ચાલવાની સંપુર્ણ છુટ છે. અત્યારે ધર્મ ઝનુનનો જમાનો નથી. અત્યારે ધર્મ માટે કોઈપણ જાતનું દયાણુ નથી. વળી જમાના મુજબનાં ચાલુ સાધનોથી ઇશ્વરનો બહોળો ફેલાવો થતો જતો હોવાથી, ઇશ્વરની રેલમ છેલમ મનુષ્યો ઉપર થતી રહે છે. આવી સગવડતાવાળા જમાનામાં જો મનુષ્યો સીધા રસ્તા ઉપર ન ચાલે તો તેમાં કોનો દોષ?

જ્યાં લક્ષિમ વધારે ત્યાં ચોરની વધારે ખીક હોય છે, એ મુજબ આવા છુટના અને એશ્વરના પ્રચારની સવળતાના જમાનામાં શયતાનનું જોર વધારે છે અને તેથી તે મલકેન માણુસોમાં વસવસો ઉત્પન્ન કરી, સત્યને અસત્ય અને અસત્યને સત્ય બતાવે છે તેથી,

માણસો ગુમરાહ થઇ જાય છે. છતાં દરેક કામના સમજી જાણસો પોતાનાં ધર્મમાં બારીકપણે ઉતરી સત્ય અસત્યને ઇંદમ અને અકકલની ચાળણીમાં ચાળી કહાડી સત્ય તપાસી સીધા રસ્તા ઉપર આવતા જાય છે. જો કે દુન્યવી હાલયો અને શેતાની ફરેબોના 'ઝપાટા તેમને ઉધે રસ્તે દોરવી જવા પ્રયત્ન કરે છે પણ જોઓ હીમતવાન અને ઇમાની છે તેઓને તેવા ઝપાટા કાંઈ અસર કરી શકતા નથી.

આ નાનુ પેમ્ફલેટ લખવાનો હેતુ સત્ય અસત્યને તપાસવાનો છે. મુખ્યમાં પ્રગટ થતાં “પ્રજ્ઞ મિત્ર અને પારસી” નામનાં રોજીંદા પત્રમાં વહોરા ચર્ચાનાં હેડીંગ નીચે જે ચર્ચા આવી છે, તે જોતાં તે કામના કેટલા-એકની ઇચ્છા હાલના ઝમાનાના ઇમામની શોધ માટે હોય એવું જણાય છે. આ ચર્ચાથી અનેક સ્વાલો-જવાબો જુદા જુદા ગૃહસ્થો તરફથી થયેલા છે અને તેમાં ખાસ કરીને મી૦ અલીજનન અને ભાવનગરમાં પ્રગટ થતાં રાહે નજતના અધીપતી મી૦ હાજી ગુલામઅલી હાજી ઇસ્માઇલના સ્વાલ જવાબ મનન કરવા યોગ્ય જણાયાથી તેમાંથી શું સત્ય નીકળે છે, તે તારવી કહાડવાને યથા શક્તિ પ્રયત્ન આ ઠેકાણે કરવામાં આવેલ છે.

“ઇમામ ગયબ” કે “જાહેર” આજ હેતુ મજકુર સ્વાલ જવાબનો છે અને તેની સાખીતી પાક

ધરહામી કીતાબ કુરાને શરીફથી માંગવામાં આવી છે અને મીં હાજી ગુલામઅલી સાહેબે તેના જવાબમાં અટહાદી કીતાબ વાંચવા મીં અલીજનને લલામણુ કરી છે. ત્યારબાદ મીં હાજી ગુલામઅલી સાહેબે ચુપકીદી અખત્યાર કરી તેથી તે ચર્ચા ત્યાંથી અટકી પડી અને વાંચનાર ત્રશાતુર જુઝાસુની જુઝાસા ત્રપ્ત ન થઈ શકી તેથી મેં અટહાદી કીતાબ વાંચી, મને જે સાર મળ્યો તે નિઃપક્ષપાતપણે આ નાનકડી જુકમાં દાખલ કરેલ છે, જે તેવા તૃષીત જુઝાસુની જુઝાસાને સંતોષ આપશે એવી આશા છે.

ધરહામનો દરેક શીરકો, દરેક જમાનામાં ઈમામ હુદયાત હોવા માટે એક મત છે, પણ તેમાં કેટલાક હુદયાત પણ જેમ ઈમામની માન્યતા ધરાવનારા, કેટલાક દર સદીએ ઈમામ પ્રગટ થાય છે એવી માન્યતા ધરાવનારા, વળી કેટલાક ઈમામ પરદે થયા છે અને પરદામાં ઈમામોનો સીલ સીલો ચાલુ છે એમ માનનારા છે, જ્યારે ફક્ત શીયા ઈમામી ઈસમાઇલી શીરકોજ હર જમાનામાં હુદયુલ અને કયયુમ વગર તુટવે સીલસીલા બંધ ચાલી આવતી જાહેર ઈમામતના સાચા નીચે રહેતો આવ્યો છે.

સત્ય અને પાક ઈમામોની શોધમાં પડતાં, કેટલાકો ઈમામ આવો હોવો જોઈએ કે ઈમામ તેવો હોવો

જોઈએ જેવાં શયતાની વસ વસા સત્ય પારખવામાં અંત-
રાય નાંખેછે તો કેટલાકને સત્ય જાણવા છતાં ઢ્યુ પચુ
રહેવા દઈ સત્ય રસ્તો (સરાતલ મુસ્તકીમ) મેળવવાને
ભાગ્યશાળી થવા દેતો નથી. જો તેવો શયતાની વસ
વસો દુર કરી ઇમામતની ચાલુ પદ્ધતી મુજબ “ મુરરી-
યતી ” ની પૃથા ઉપર ધ્યાન રાખી ઇમામત જેવી
ઇલાહી બાબતમાં પોતાની કુમતાકત અકકલ ન ચલાવે
ને નેક નિષ્ઠાથી તપાસ કરે તો જરૂર તે જાહેર હાજર
ઇમામને મેળવવા ભાગ્યશાળી બને એમાં શક નથી.

અમોએ આ નાનકડાં પુસ્તકમાં તેવો જાહેર
હાજર ઇમામ હાલ કાણુ છે તે પરટીકયુલર
કરવાનો હેતુ રાખેલો નથી પણ ઇમામ બાર છે
કે વધારે અગરતો ઇમામ ગયબ છે કે જાહેર
અને તે પાક ઇસ્લામી કીતાબ કુરાને શરીફથી
સાબીત છે કે કેમ ? તેજ સોધવા પ્રયત્ન કરેલ
છે અને તે પણ મીં અલીજન અને હાજી
ગુલામઅલી હાજી ઇસમાઈલના સવાલ ઉપ-
રજ મુખ્ય આધાર રાખ્યો હોવાથી મીં
હાજી ગુલામઅલી હાજી ઇસમાઈલે સુચવેલ
બુક અલ્લાદી ઉપરજ લક્ષ રાખેલું છે, તેથી
ઇમામ જાહેર કે ગયબના મુદ્દા માટેની પાક કુરાને
શરીફની આયતો તેજ પુસ્તકમાં મલી આવી તેટલી

લીધા સ્ત્રીવાય વધારે શોધવા ચત્ન કરેલો નથી અને તે ઉપરથી મુઘ વાંચક હુક અને ખાતિલ સાદ સાદ સમજી શકશે.

છેવટમાં વાંચક વર્ગ, આ નાનકડાં પણ ઉપયોગી પુસ્તકના કમતરીન લેખકના દોષ તરફ દરગુજરની દ્રષ્ટિ રાખી હંસવૃત્તીથી સાર ગ્રહણ કરશે તો ઉપકાર થશે.

લા. સેવક,
વલીભાઈ નાનજી હુકા.

સાંકળિયું.

૧—પ્રકરણ ૧ છું.

પા ૧.

તારીખ ૪ થી રજીસ્ટ્રીકલ આખર ... ૧

વહોરા ચર્ચા મીં મુન્તઝીરનો લેખ.

૨—પ્રકરણ ૨ છું.

વહોરા ચર્ચા.

મીં એ. દીદારીનુ લખાણ ... ૪

૩—પ્રકરણ ૩ છું.

શું હમામ ગયખ નથી ? ... ૧૦

મીં હરનાશ્ચરીનો લેખ.

૪—પ્રકરણ ૪ છું.

હમામ હાજર કે ગયખ.

મીં હસનઅલીને સુધારો... ૧૪

૫—પ્રકરણ ૫ છું.

શી હમામી મુખીમ.

રાહે નખતના અધીપતીને જવાબ ... ૧૬

૬—પ્રકરણ ૬ મું.

મીં અલીબનને જવાબ.

મીં હાજી ગુલામઅલી હાજી ઇસમાઇલની

ચુપકીદી ૨૩

૭—પ્રકરણ ૭ મું.

મીં અલીબન અને હાજી ગુલામઅલી

હાજી ઇસમાઇલના લખાણોમાંથી સત્ય

શોધ ૨૭

૮—પ્રકરણ ૮ મું.

ઈમામે મુખીન ૪૬

પ્રકરણ ૧ લું.

તારીખ ચોથી રજબીઉલ આખર.

પ્રજામીત્ર તા. ૧૫ જાનેવારી ૧૯૧૯.

પ્રજામીત્ર અને પારસીના અધીપતી જોગ.

સાહેબ, તમારા માનવંત પત્રમાં આ લખાણને જમા આપી ઉપકારી કરશે.

કુરઆન શરીફમાં છે કે તે માહા માયાણ કીરતાર કયામતના દહાડે હરએક આદમીને એના ઇમામના સાથે પુકારશે. મજકુર ફરમાને ઇલાહીથી સાબીત થયું છે કે કયામતના દહાડે હમે હમારા ઇમામના સાથે પુકારા જશું. તો હવે હમારા ઇમામ કોણ છે? તેવણના નામથી હમને વાકીફ થવું જ જોઈએ. રસુલે ખુદા ફરમાવે છે કે; જે આદમીએ પોતાના ઝમાનના ઇમામ સ. વ. ને ના ઝોલખ્યા અને તે મરી ગયા તો તે જાહેલીયતની મોતથી મરે. મજકુર ફરમાને તબવીથી સાબીત થયું કે હરએક આદમીએ પોતાના ઝમાનના ઇમામને ઝોલખવા જોઈએ, એટલે કે એવણના નામથી વાકીફ થવું જોઈએ. ઇમામે

ઝમાના કોણ કહેવાય તે બાબત બાણવું જોઈએ કે, જે
 ઝમાનામાં જે ઇમામ હોય તે ઝમાનામાં તે ઇમામે
 જમાના કહેવાય. માઝી ઝમાનાના ઇમામ હાલ ઇમામે
 ઝમાના કહેવાય નહીં. હવે બાણવું જોઈએ કે અમારી
 દાઉદી વોહરા કામનો એવો એતેકાદ છે કે ઇમામ
 તઈયય પરદે થયા, (એ વાતને આશરે નવસો વરસ
 થયાં છે) તે દીવસથી આજના દીવસ સુધી પરદામાં
 બાપ પછી બેટા ઇમામતના રૂતબામાં કાયમ થાય છે
 અને એવોજ સીલસીલો આજદીન તક જારી છે અને
 કયામતના રોજ તક તે જારી રહે. અમારી દાઉદી વોહરા
 કામના મજકુર એતેકાદથી સાબીત થયું કે પરદામાં
 ઇમામ તઈયય આજ દીન સુધી જીનદા નથી પણ
 ગુજરી ગયા છે અને એવણુની જગ્યાપર એવણુની નસ-
 લથી ઉતરી આવેલા ઇમામ પરદામાં છે અને એવણુનું
 શું નામ છે તે વોહરાલાઈએ જાણુતા નથી. ઇમામ
 તઈયયને પરદે થવાને બાજે આઠસોથી વધુ વરસ થયાં
 છે. ઇમામ તઈયયના પરદે થવા પછી હુર-રતુલમલેકા
 નામની એક વીદવાન બાતુએ દુઆતનો સીલ સીલો
 કાયમ કીધો; એટલે કે હુર-રતુલમલેકાએ જોએય બીન
 મુસાને દાઈ બતાવ્યા અને હાલના વડા મુલ્લાંજી સાહેબ
 તાહેર સંઠકુદીન તક એકાવન દાઈ થાય છે તે બધા વડા
 મુલ્લાંજી સાહેબોમાંથી એકબી વડા મુલ્લાંજી સાહેબે

પોતાના જમાનાના ઇમામનું નામ બતાવ્યું નથી. એક
 ઇમામની વફાતની ખબર અને તે પછી એવણીની જગ્યા
 પર એવણુના ફરજનને ઇમામતના રૂતબામાં કાયમ થવાની
 ખબર આજઢીન સુધી કોઇખી વડા મુસ્લાંજી સાહેબે
 પોતાના માનનારાઓને કીધી નથી. હવે સવાલ એ છે
 કે આસરે વીસથી પચીસ વરસ થયાં સુરત શહેરમાંથી
 ઇમામે ઝમાનની સાલગરેહનો રીવાજ ઉતપન થયો તે
 તારીખ ચોથી રખીઉલ આખરની થાય છે. ધીમે ધીમે
 વોહરા કોમની વસ્તીવાળા તમામ ગામેમાં તે રીવાજ
 હવે દાખલ થઇ ચુકયો છે. તારીખ ચોથી રખીઉલ
 આખરે ઇમામે ઝમાના જનમ પામ્યા છે તે ખબર કેમ
 પડી? અમારી દાઉદી વોહરા કોમના ઓલમા સંતોષ
 કારક જવાબ આપશે તો ઉપકાર થશે.

મુનતઝીર.

પ્રકરણ ૨ જી.

વોહરા ચર્યા.

પ્રજા મીત્ર તા. ૩૦ મી જાનેવારી ૧૯૧૯.

પ્રજામીત્ર અને પારસીના અધીપતી જોગ.

સાહેબ,—આપના પત્રમાં તા. ૧૫ મી જાન્યુઆરીના દીને “મુનતઝીર” ના તખ્તસુસથી જે ચર્યા આ વેલ છે તેના બાબમાં ખુશી જાહેર કરતાં ઠહીશું કે જે દાઉદી વહોરા કામમાં કુસંપ અને સજો પડેલો છે તેના માટે એ ચર્યા એક ચમત્કારીક ઘલાજ સમાન છે. જે મજકુર ચર્યાને કામ વધાવી લેતાં વધારે શોષ ખોળમાં ઉતરીને ખરા ઇમામને શોધી કાઢવા ભાગ્યવાન બને તો પછી કામમાં પેડેલા સજાને નાશ થતાં કામ હમેશાં ઇમામના સાચા હેઠળ સુલેદસંપ અને શાંતીમાં ઝલકતા ઉદય પર ઉદય હાંસલ કરીને સમ્યાઈની ટાંચે પોહોંચવા શક્તીવાન નીવડે એમ ધારવું એ નીઃસંદેહ અને સત્ય છે. કારણ કે જેના રહેતુમાં ઇમામે ઝમાન હોય યાને જેતું શીર છત્ર હઝરતઅલી (અ.) નો “લાડલો બાકા” હોય તે કામમાં ખોટ કે ગુંચવણ રહેતી નથી. બલકે

તેનો રસ્તો સાફ અને સરળ રહે છે. એટલું જાણવા પછી સમજી શકાય છે કે, વખતના ઇમામને ઝોળખ વાથી યાને ઇમામના આશ્ચરે જવા પછી એ ચાલુ મુય વણુ બરેલા કળ્યાનું છેવટ આવતાં, સરવે મોમીનોના મોંઠ હસ્તાં અને ઉજલાં થશે જેથી એ ચર્ચાને બહાર લાવનાર ખીરાદર “મુનતઝીર” ને મુખ્યારકબાદી આપતાં કહીશું કે, હાલના ચાલુ દાઇ સઘવદના તાહેર સયપુદીન સાહેબની હજુરમાં હાજર થઇને પોતાને થએલી ઇમામના દીદારની ઉલ્લસત જાહેર કરે, ત્યારે દાઇ આવરચ પોતાની ફરજ અંગે ખીરાદર “મુનતઝીર” ને ઇમામની મુલાકાતથી મુસરફ કરાવશે, સમગ્ર એક દાઇ જ્યારે દાવત કરે છે તે અમુક સાહેબ તરફ બોલાવવાના હેતુ સર હોય છે; જેવી રીતે દરેક ઇમામોના જમાનામાં એકથી અનેક દાઈઓ ઇમામો ઝમાન તરફ બોલાવવા માટેની જરૂરમત બરેલી કાશેશે કરીને લુલેલા ભાઈઓને ઇમામની પેશ્વન કરાવીને પોતાની ફરજ અદા કરતા હતા તે પ્રમાણેની ફરજ ન બજાવતાં સઘવદના તાહેર સયપુદીન સાહેબ ઇમામને જાહેરમાં ન લાવે તે તો સમજાય, પણ આસ મોમીનોને ઇમામના દીદારથી એ નશીબ રાખીને તેઓ જાહેલીયતના મોતે મરે એમ જોવા ઇચ્છે એ માની શકાતું નથી. જ્યારે ઇમામના માટે આવા નીરવ્ય છુપા મથાં કરવા જેમ કોઇ દાઇ કરી શકે નહીં ત્યારે મોમી

તોની જીંદગી ખરાબ કરનાર આવું બચકર છુપામણું કરવામાં બેઠે શો સમાયલો છે? તેની સમજ પડતી નથી. કારણ આપણે લખાણ પરથી કહી શકાએ છોએ તેમ ઇમામે ઇમાનની સાલગરેહ લગભગ કેટલાક વરસોથી “તાં ૪ થી રખીઉલ આખર” ના દીને કરવામાં આવે છે, જેમ એ કામ ઉજવે છે. ત્યારે શું ઇમામના દીદારની ખાફેશ વગર સાલગરેહ “પોલમપોલ” રીતે પાલવી એમ કોઈ ઇન્કશે? અગર એમ નથી અને કામ ઇમામતના દીદાર માટે ઇન્તેજાર છે તો ઝટપટ સહયદનાની હજુરમાં હાજર થઈને કોઈપણ ભોગે ઇમામના દીદાર કરીને આકે-બત સુધારે.

આગલ લખતાં ખીરાદર “મુનતઝીર” ને સુચના કરતાં કહીશું કે, એક ઇમાનની ઉલ્લેખિત રાખનાર ઉતાવળે પાંચ પચાસ કે સો વરસ પર કુટી નીકળેલા બનાવટી ઇમામેને વળગી પડીને પોતાની આકેબત ખરાબ કરતાં બચે, કેમકે ઇમામની શરૂઆત મસ્લામની રૂએ હ૦ અલી (અ૦) થી છે. જેના માટે કુરઆને શરીફમાં સનહ છે કે “લીન્નાસે ઇમામન કાલ વમીન જુરરીયતી” એવી રીતે પરવરદીગારે હ૦ ઇબ્રાહીમને કહ્યું કે “લોકોના માટે ઇમામ કરીશ. કહ્યું મારા વંશજો.” એ પરથી સીધ થાય છે કે ઇમામ એ હ૦ અલી (અ૦) ના ફરજદથીજ સંભવે, તેમ વળી “વાલીદથી વલદ”

હોવા સાથે મોખીનોની વચ્ચે પોતાના પીતા તરફથી નસ થઇને જાહેર કરાએલ હોય. નહીં કે તેથી જુદું. પોતે પોતાના મનથી અથવા તેના બનેલા મુરીદાએ તેને ઇમામ ઠોકી બેસાડેલ હોય.

ઉપરાંત કેટલાક એમ કહેવા નીકલેલા છે કે ઇમામ પરદે થયા છે ત્યારે બીજાઓ કહે છે કે ગએલ છે. એ માનીનતાઓ ઇમામની શાનને કલંકીત બનાવે છે, કારણ કે હૉ રસુલીલાનાં ફરમાન મુજબ હૉ અલી (અ.) થી ઇમામ માટે જે પરથા પડેલી છે તે ખરી છે, તેમ પરવરદીગારની જે “સુન્નત” છે તેમાં કદી પણ ફરક પડવાનો નથી, તે હીસાબે જેવી હસ્તી હૉ અલી (અ.) ની હતી તેવી હસ્તી દરેકે દરેક ઇમામે ઝમાનની માનવી એ પરવરદીગારના ફરમાનને માન્ય કરવા બરાબર છે. સાથે યાદ રાખવાનું છે કે ઇમામ એ ખુદાનું નુર છે, તેમાં કદી પણ ભુલચુક સંભવે નહીં, છતાં દરેક ઝમાનામાં ઇમામનાં સંબંધી તથા વીરોધી નજરે પડતાં આવ્યા છે એ સ્વભાવીક છે, કારણકે મનુ સ્ય જાતીની અકકલ ટુંકી હોવાથી ઇમામનાં કાર્યોને પામી શકતી નહીં હોવાથી આ ભુલ જરેલું પરીણામ આવે છે, પણ જેની નજર ઇમામ માટેની પડી ગયેલી “શેક્ષી” તરફ છે તે ગુમરાહીથી બચી રહે છે.

વળી તવારીખો તપાસતાં સમજાય છે કે, હઝરત

અલી (બ.) એક “કાલાહ” નામની સ્ત્રી સાથે કુસ્તી લડ્યા હતા. તે તાણે આવ્યા પછી તેને ઇમાનદાર બનાવી તેનું નામ “હનીફા” રાખવામાં આવ્યું. તે કારણ નહીં જોતાં ઇમામના કાર્ય સામે આલીમોએ શીતનો ખરપા કર્યો, તે સંજોગો વચ્ચે ઇમામ પર આપ ખુદી ચલાવનારા કે ઇમામે ઝેમ કરવું અને ઇમામે આમ ન કરવું તેવી હદ બાંધનારા વીમુખ થયાં, ત્યારે પરવરદીગારનાં ફરમાનને વળગી રહેનાર “હિલુલ અમર મીન કુમ”ની સીધી માયના સમજવાવાલા “તાબેદારી કરો, તમારા પર ઓરડર કરનારની” પ્રમાણે હુકમને આધીન રહી મોમીન બની રહ્યા એટલું સ્પષ્ટ કરવા પછી ખીરાદર “મુનતઝીર” ને એટલું કહેવું બસ થશે કે, “ઝુરરીયતી” (વંશપરમપરા) સનદ રાખનાર “બનીહાશમી” તથા દરેક વખતમાં ગરીબી કે શાંદીમાં અથવા સુખ કે સંકટમાં દુનીયાનાં દફતરોમાં નોંધાયેલી ઇમામત તથા તેનાં મુરીદોનો હાજરી જોવામાં હોય તેજ ખરો ઇમામ કહેવાય, બાકી “પરદે” થવું અથવા “ગાયમ” રહેવું એ ઇમામ માટે સત્ય નથી, પણ પંથ નીલાવવા માટેની જોડી કહાડેલી ખીનાઓ હોવી જોઈએ. તેવો પંથ ચલાવનાર કદાચ પોતે ઇમામનો ખોટો જમો પહેરી જાહેરમાં લોકોના મન જીતવા માટે પરહેઝગારી તકકવાનો ડોળ ખતાવે એ જરૂરનો છે. બાકી સાચી “નસ” કદી

“કતેએ” થાય નહીં, એ કુદરતનાં નીચમની મહત્વતા છે, એ વીગતો પર લક્ષ આપતાં. ખીરાદર “મુનવઝીર” ને લલામણુ કરીએ છીએ કે, તેવણુ ઉતાવળે “સમયદનાં” ને શરણે જઈ આજીજી કરી ને ધમામની ઝોળખને હસ્તીમાં લાવે જેથી કામમાં પેડેલા અનહુશ ઝગડાઓને અંત આવી જતાં વખતના ધમામના દીઠાર હુશ્કાર કરીને સવાળે અઝીમ હાસેલ કરે.

એ. દીદારી.

પ્રકરણ ૩ જી.

શુદ્ધિમામ ગયળ નથી ?

(મીં ઇસ્નાઅશરીના ખુલાસો.)

પ્રજમીત્ર તાં ૪ થી ફેબ્રુઆરી ૧૯૧૯.

પ્રજમીત્ર અને પારસીના અધીપતી જોગ.

સાહેબ,—આપના તાં ૩૦ મી જાનેવારી ૧૯૧૯ ના અંકમાં ચોથા સફામાં “વોહરા ચરયા” નાં મથાળાં નીચે જે કાંઈ લખાણુ આવ્યું છે તે તમામથી મારે કાંઈ મતલબ નથી, પણ એ લખાણુના ચોથા પારીઆફમાં લખે છે કે ઉપરાંત કેટલાક એમ કહેવા નીકળેલા છે કે ઇમામ પરદે થયા છે, ત્યારે ખીજાઓ કહે છે કે ગયળ છે. એ માન્યતાઓ ઇમામની શાનને કલંકીત બનાવે છે. ઇત્યાદી.

તો એ લખનાર સાહેબનો મતલબ કે ઇમામ ગયળ નથી અને ગયળ જાણે તે ઇમામની શાનને કલંકીત બનાવે છે, તો અમે “ઇસ્નાઅશરી” બાર ઇમામને માનવાવાલા છેલ્લા બારમા ઇમામને ગયળ થયા છે એમ માનીએ છીએ, તેથી તેટલા માટે ટુંક ખુલાસો કરવામાં આવે છે.

તેઓ લખે છે કે પહેલા ધમામ ૬૦ અલી છે અને ૬૦ અલીમાં કેવી કેવી સીકાતો હતી તે સરવે ધસલામી એક મતે માન્ય રાખે છે અને તે સીકાતો અસંખ્ય છે, અને જેવી પહેલા ધમામમાં સીકાતો હોય તેવીજ તે પછીના દરેક ધમામમાં હોવી જોઈએ.

તો એ અસંખ્ય સીકાતોમાંની એક મહા બારે સીકાત કે કોષ ખેલાડી કે જાદુગર કે ચાલાકી કે નજર બંધી કે હુનરકળાવાળો કરી શકે નહીં તે એ કે મુરદાને જીવતું કરવું તે પણ છે.

તો ધમામ ગયળ છે તે વાતની જેઓ હાંસી કર નારા, તેને ખોટી માનનારા, કોષ એવો જાહેર ધમામ ખતાવે કે તે પહેલા ધમામ ૬૦ અલી જેવી સીકાતો ધરાવતો હોય કે, પોતે ભુખ્યા રહી ગરીબોને ખમીડતો હોય. પોતે સંકટ વેળી ગરીબોને માલોમાલ કરતો હોય, નાચ, ગાયન વાજ વીજેરથી છોટા રહેતો હોય અને મુરદાને જીવતું કરતો હોય.

તો હું પોતે તથા મારી લાગવગના એક નહીં પણ હજારો જણને લઇને એવા ધમામની તાબેદારી બલકે ગુલામી કરવા અને તેમના ફરમાન મુજબ અમલ કરવા તકયાર છું અને જો એવો ધમામ ખતાવી ન શકે તો પોતાની માન્યતા મુકી આપીને અમારી

માન્યતા મુજબ ઇમામ ગયબ છે તે કયુબ રાખી તે જનતી બની જાય.

અને એથી વધારે ખુલાસો મેળવવો હોય તો “અલ્હાદી” નામની કીતાબ ગુજરાતી ભાષાની સાડા ચારસો પેજની જે ભાવનગરમાં રાહેનગત ઓરીસમાં મફત મળતી હતી તે ખલાસ ચવાથી ખીજી વખત છપાય છે તે મંગાવીને વાંચી શકાય.

મજકુર ચરચા પત્રમાં એમ પણ લખ્યું છે કે હું અલીએ એક સ્ત્રી સાથે કુસતી કરી, તે તદ્દન બનાવટી વાત છે. એ સાહેબની સામે સ્ત્રીઓ આવે તો મોઢું ફેરવી લેતા હતા અથવા માથું નીચું કરતા હતા, અને નખી સાહેબે છેલ્લી હજ કરીને પાછા ફરતા ગદીરે ખુમ નામની જગ્યામાં તેમને સવા લાખ માણસોની હાજરીમાં ઇમામ મુકરર કર્યા, અને ત્રણ દિવસ સુધી બધામત લીધી, ત્યારે સ્ત્રીઓની બધામત માટે હુકમ કર્યો તેથી પાણીના પ્યાલામાં હજરત અલીએ હાથ ઘોળી તે પ્યાલો સ્ત્રીઓમાં મોકલી આપ્યો અને તેણી ઓએ તે પ્યાલામાં હાથ ઘોળ્યા એટલે બધામત ગણાણી કમકે પરાઈ સ્ત્રીના હાથને પરાયા મરદે હાથ અડાડવામાં મહા બારે ગુનાહ છે, તો તેઓ પરાઈ સ્ત્રી સાથે કુસતી કરે કહેવું તે ઇમામની શાનને કલંક લગાડવા સમાન છે.

ઇસ્નાઅશરી.

ધરનાઅશરી મીં હાથ ગુલામઅલી હાથ ધરમાઇલ પોતે.

પ્રજા મિત્રમાં મજકુર લખાણ આવવા બાદ રાહે નળતનાં અધીપતી મીં હાથ ગુલામઅલી હાથ ધરમાઇલ પોતાના માસિક રાહે નળતમાં જમાદી-ઉલ આખર હી. સ. ૧૩૩૭ નાં અંકમાં લખાણનો સંબંધો ઉતારો લખ નીચે મુજબ લખે છે—

“અમોએ મજકુર વાંધા ભરેલી બાબત પ્રજા મિત્રમાં જોઈ તેથી એ મુજબ અમોએ જવાબ લખી છાપીને મોકલી આપ્યો તે એજ પત્રમાં તા. ૪ થીના અંકના છાપેલ છે. પણ કેળવણી વીશે જે ઇસ્મેદીનની હદીસ ચીન જેટલે છેટે જવાની સુધરેલાઓએ લાગુ પડી છે તેનો ખુલાસો પણ અમોએ છાપીને એજ પત્રમાં મોકલેલ, કેમકે તેમાંજ એ બાબત લખાણથી આવેલું, જેને દોઢ મહીનો થયો પણ હજુ એ અમારું લખાણ છાપ્યું નથી. અને અમોએ ગયા અંકમાં એ છાપી દીધેલ છે, તો એક તરફ લખાણ છાપે અને તેનો જવાબ ન છાપે, એ પણ આ સુધરેલા ઝમાનાની બલીહારી છે, ખરૂં અમારે તો ફક્ત આપણા મજહબ ઉપર થતા એઅતેરાઝના જવાબથી કામ છે, તે અમા અમારી ફરજ અદા કરીએ છીએ, અને તે માલીકની દરગાહમાં દોઆ કરીએ છીએ કે સર્વને નેક હીદાયત કરે. આમીન.”

પ્રકરણ ૪ થું.

ઇમામ હાજર કે ગયેલ ?

(મીં હસનઅલીના સુધારો.)

પ્રજામીત્ર તા. ૧૦ મી ફેબ્રુઆરી ૧૯૧૯.

પ્રજામીત્ર અને પારસીના અધીપતી જોગ.

સાહેબ,—વી. વી. લખવાનું કે તમારા તા. ૪ થીના પત્રમાં ઇમામ વીધે જે ખીના પ્રગટ થઇ છે, તે સંબંધ માં મારું નીચેનું લખાણ પ્રગટ કરવા મહેરબાની કરશે.

એ ચરચા પત્રમાં “ઇસ્નાઅશરી” એમ જણાવે છે કે ઇમામ ગએલ છે, અને પરદે છે, પણ એ ખીના આપણે તપાસવાની જરૂર છે. કુરાને મઝીદમાં એમ ફર માળ્યું છે કે દરેક મોમીનને કયામતને દહાડે તેના ઇમામની સાથે બોલાવવામાં આવશે. જ્યારે એમ છે તો ઇમામ હાજર દરેક જમાનામાં હોવાની જહાદત યા સાબીતી છે.

જો ઇમામ ગએલ થાય તો મોમીન કોના ? અને ઇમામની દરેક જમાનામાં બધયત કરવાનું ફરમાન છે; અને જો ઇમામ એટલે દીનનો રાહતુમા જો ગએલ થઇ

જય તો આપણે દીનું રસ્તાથી યુમરાહ, થઈ જઈએ,
 તેથી પણ ધમામ દુનીયામાં હાજર હોવાની જરૂર છે.
 વળી દરેક જમાનામાં મહાન ફેરફાર થયા કરે છે. તેથી
 તેવા બહાલાતા સંજોગોમાં મોમને કેમ વરતવું તે બતા-
 વવાને ધમામની જરૂર છે. હઝરત ધમામ હુસેન પર જોકે
 બહુ સીતમ ગુજર્યો હતો, તોપણ એવણુ સાહેબ ગએબ
 થયા હતા નહીં ને એવણે એમ પણ ન કહ્યું હતું કે
 હું ગએબ થઈ જઈ છું. જો ધમામ ગએબ થઈ શકે
 તો હઝરત ધમામ હુસેન આટલું દુઃખ સહન કરતેજ
 નહીં, અને ગએબ થઈ જતે, પણ એવણુ સાહેબ ગએબ
 નહીં થયા તે પણ ધમામથી ગએબ નહીં થવાય એટલે
 હાજર હોવા જોઈએ એનો એ પુરાવો છે. એવટે, જો
 ધમામની નીખાલસ મનથી શોધ કરવામાં આવે તો
 ધમામ મળશે.

હસનઅલી.

પ્રકરણ ૫ મું.

શ્રી ઈમામી મુખીન.

“રાહેનજત ” ના અધીપતીને જવાબ.

પવિત્ર કુરાને શરીફનું ઉપરનું વાક્ય લક્ષમાં રાખી ઇસલામીને આગળ વધવાનો કે બોલવાનો હક છે અને બોલવામાં ઉપજા હેડીંગનો મુદ્દો સચવાતો ન હોય તો ચુપ રહેવું એ વધારે સારું છે.

ખુલાસો.

પ્રજા-મિત્ર પેપરમાં “ઈસ્નાસરી” નાં તખલ્લુસથી જે લેખ આવેલ હતો તેનો રીતસરનો સાદો જવાબ તા. ૧૦-૨-૧૯ ના પ્રજા-મિત્રમાં મી. હશનઅલીનાં નામથી આવેલ તેથી સંતોષ ન માનતા હાજી ગુલામ-અલી ઇસમાઇલે ફરીથી એ લેખ પોતાનાં ચોપાનીયા રાહેનજત જમાદીઉલ આખર હી. ૧૩૩૭ નાં અંકમાં પોતાના ખુલ્લા નામથી એકરાર કરે છે કે તે ઇસ્નાસરીનાં તખલ્લુસનો આવેલો લેખ અમારા તરફથી મોકલવામાં આવ્યો હતો ત્યારે મી. “હશનઅલી” તરફથી પાછો જવાબ એજ પ્રજા-મિત્ર પેપરમાં આવ્યો.

તેનાં છુમામણા કરવામાં આવ્યાં છે એ એક આલીમ માટે ઇચ્છવાંજોગ નથી. એટલા મંગળાયરણ પછી જણાવીશ કે ખીરાદર હાજી ગુલામઅલી માટે અમોને માન છે પણ તેવણનાં વીચારોને મલતા થઇ શકતા નથી. સખઅ કે મજકુર લખાણ ઇસલામી સંગીનતા વગરનો લુલ્લો છે.

પહેલા ખીરાદર ગુલામઅલી જે ઇમામને જોવાની ખાહેશ રાખે છે તો તેનો જવાબ કહીશું કે ઇમામને દેખાડવો એ કામ દાઇનો છે. તો હાલમાં કોઇ જાણીતા દાઇને શરણે જાય.

(૧) ઇમામની સીફાતો માટે બાઇઅંધ લખતાં કહે છે કે તે એકે “મુડદાને જીવતું કરવું” તેના જવાબમાં તવારીખો તપાસતાં સમજાય છે કે હઝરત ઇસા (અ.) ત્યા ખુઝરોગ હઝરત શમ્સ ત્રીઅરેએ મુડદાને જીવતા કરેલ એ હીસાએ મિત્ર ઇસ્નાઅશરીનાં એ જે સાહેબો ઇમામ ગણાયા જેને તમામ ઇસ્નાસરીઓ કબુલ કરે નહી. ત્યારે ખીજી તરફ હઝરત ઇમામ હુસેન (અ.) ત્યા (હ૦) જેનુલ આબદીન (અ.) ત્યા (હ૦) મોહમદ બાકેર (અ.) ત્યા (હ૦) જાફરે શાદેક (અ.) વીગેરે ઇમામોએ તવારીખો તપાસના મુડદાંઓને જીવતા કરેલ નથી તો તે બાઇઅંધ ઇસ્નાઅસરીના અકીલ પ્રમાણે ઇમામ ગણાય નહી જેઓને ઇસલામીઓ દીવોગ્નનથી ઇમામ તરીકે

સ્વીકારે છે. તેથી સિદ્ધ થાય છે કે એ સીક્ષતથી ઇમા-
મને ઓળખવા નીકળવું તે ભુલ થાય ખરાવનારું છે.

(૨) આગળ લખતાં ભાષ્યમાં ઇમામની તારીફ
કરતા લખે છે કે “પોતે ભુજ્યા રહી ગરીબોને જમા-
ડતો હોય, પોતે સંકટ વેઠી ગરીબોને મારો માર કરતો
હોય, નાચ, ગાયન, વાજ વીગેરેથી છોટા રહેતો હોય”
તેના જવાબમાં એક દરવેશ એથી વધારે સીક્ષતો ધરાવી
શકે છે. તેમજ ભુતકાળમાં થયે ગયેલ “હાતમ ખીન
તાઇ” એ પોતાની જાંઘળી પરમાર્થ અને સખીપણામાં
પુરી કરી ત્યારે વર્તમાનકાળમાં મહાત્મા ગાંધીની જાંઘળી
પણ મનુષ્યોનાં બલા માટેની સમજાય છે. કેમકે પોતા
પાસે સંપત્તી હોવા છતાં એક સાધુપણામાં રહીને જન
સમાજનાં બલામાં પોતાનો વખત ગાળે છે. તે વીગતો
જોતાં ભાષ્યમાં ઇસ્નાશરીનાં વીચારો મુજબ ઉપલા
જણાવેલા બે ગ્રહરથો તેવણનાં શું ઠરી શકે? એ
પ્રશ્ન છે? તેનો જવાબ ઇદમ ધરાવનારી આલમ
આપશે પણ અમે ફક્ત એટલું જ કહીશું કે એ સીક્ષતો
ઇમામને ઓળખવાની પુર્ણતા નથી કેમકે અગર એ
સીક્ષતો વાસ્તવીક છે તો પછી હજરત ઇમામહુસેન (અ.)
થી વીરુદ્ધ કાફેરો શા માટે થયા? કે જેને પરીણામે
ઇસલામીયો વચ્ચે મહા યુદ્ધ થતા ઇમામને શમશીર
બેંચવી પડી. તે જોતાં સમજાય છે કે વાસ્તુ મારતી

માટીમાંથી બનેલ ઇનશાનમાં એ શક્તી નથી કે, ઇમામને ઇમામના કાર્યોથી કલ્પી શકે, તેથી જરૂરનો છે કે મનુષ્યે ઇમામ માટે પરવરદીગાર તરફથી પડી ગયેલી પૃથા પર લક્ષ આપીને ઝોળખવાની ઉત્કંઠા રાખવી.

(૩) આગળ લખતાં બાઈબંધ કહે છે કે “હું પોતે ત્યાં મારી લાગવગના એક નહીં પણ હજારો જથ્થાને લઇને એવા ઇમામની તાબેદારી બદલે ગુલામી કરવા અને તેમના ફરમાન મુજબ અમલ કરવા તઈયાર છું” એ પ્રસ્નોથી સીધા થાય છે કે ખીરાદર હાજી ગલામઅલીને અંધ શ્રદ્ધા નથી એ ઇચ્છવાન્નેગ હોવાથી આસ્ય તેવજુ માટે ઇમામને ભેટવા માટેનો મારગ ઉઘાડો થશે કારણકે એ બાઈબંધને ગાયબ પરની સંપુરણ માન્યતા નથી એમ એવજુનાં લખાણથી ઉઘાડું પડે છે ને એ ઇસલામની રૂએ વાજબી અને સત્ય છે.

(૪) આગળ ચાલતા નીચેનો ફકરો વાંચી અમેને હસવું આવ્યું કે લોકો પોતાનાં મન સાથે કેવી મોતો-પોલી લઈ બેઠા છે કે “અમારી માન્યતા” મુજબ ઇમામ ગયબ છે તે કપુલ રાખી ઇસ્નાઅશરી બની જાય” ત્યારે કુરાને શરીફમાં પરવરદીગારનું ફરમાન નીચે મુજબ છે.

આયત.

ખરેખર જેઓ ઇમાન લાવ્યા છે અને યહુદી અને

નશારા અને સાબેધન છે, જે ખુદા અને છેલ્લા દીવસને માને અને સારા કૃત્ય કરે તો તેમને માટે તેઓના બદલો તેઓના પરવરદીગાર પાસે છે અને તેઓના પર કંઈ ધારતી નથી અને દુખી થશે નહીં.

(સુરે બકર આ. ૬૨.)

એ પવીત્ર કલામોથી રપષ્ટ સમજી શકાય છે કે મીઠાણ ગુલામઅલીની મોનોપોલી ખોટી અને એકલ-પેટી છે જેથી કદી પણ ફળી હુત થશે નહીં માટે બહે તરં એ છે કે આખી મખલુકાત માટે સારા વીચાર રાખીને શાર ગ્રહણ કરો તોજ સાચા “ઇમામે મુખીન” ને મેળવી શકશો.

(૫) “અલ્હાદી” નામની બુક વાંચવા બાઇબલ બલામણુ કરે છે તો મજકુર કીતાબ કાંઈ “ઇલ્હામી” નથી કે જેના પર અમો ચાલવા બંધાએલ હોઇએ, તેથી “અલ્હાદી” વાંચવી એ કાંઈ જવાબમાં ફલીલ નથી પણ ઇસલામી શનદ એ “ઇલ્હામી” કીતાબ પવિત્ર કુરાને શરીફ છે તેમાંથી જો હવાલો આપીને ઇમામની ગાબ-બતા સીદ્ધ કરતે તો તમારી મહેનત સફળ થવા વીના રહેતે નહીં, પણ કરો શું કે જે બાબત ખરી નથી તેની ફલીલ લાવો ક્યાંથી ? ખેર ખુદા સારું કરશે.

(૬) બાઇબલ ઇસ્નાશરી આગળ લખતાં જણાવે

છે કે “હ૦ અત્રી (અ.) એક સ્ત્રી સાથે કુસ્તી કરી તે તદન બનાવટી વાત છે” તેના જવાબમાં લખતાં કહીશું કે એ એક ખુલ્લી ખીના છે જે ઇસલામી ત્વારીખોમાં જગે જગે નજરે પડે છે, તે વીરુદ્ધ તમો એકલા જુદુ કહેશો તો તેથી ત્વારીખો ભુસાઇ જાય તેમ નથી અને ત્વારીખો ન ભુસાય તો પછી તમારૂં લખવું ખરૂં છે એમ કોઇ માને તે બનવા જોગ નથી માટે બહુતર છે કે ત્વારીખો વીરુદ્ધ સુપકાદી અખત્યાર કરો.

(૭) હવે સવાલ રહ્યો “બયઅત” નો તે વીધે બાઇબાંધ લખે છે કે “સ્ત્રીઓની બયઅત માટે હુકમ કર્યો તેથી પાણીના પ્યાલામાં હજરત અલીએ હાથ બોળી તે પ્યાલો સ્ત્રીઓમાં મોકલી આપ્યો” ત્યારે પવિત્ર કુરાને શરીફમાં પરવરદીગાર ફરમાવે છે કે :—

આયત.

ખરેખર જેઓ તારી સાથે “બયઅત” કરે છે તેઓ માત્ર ખુદા સાથે બયઅત કરે છે. ખુદાનો હાથ તેઓના હાથ ઉપર છે.

(સુરતુલ ફતહ આ. ૧૦)

ઉપલા પવિત્ર કલામો “બયઅત” નો સબંધ હાથ સાથે રાખે છે ત્યારે ખુદા જાણે બાઇબાંધ હાથ ગુલામ-બલી કોની પયરવી કરનારા થઇ બેઠા છે જે ખુદાના

ફરમાન પર લક્ષ ન આપતાં સાધારણ પુસ્તકોનાં મુરીદ
બની બેઠાં છે.

હેવટે હું નમ્રતા પુર્વક દાવત કરવાવાળાને અપીલ
કરતા કહીશ કે આ ગુન્યવણુ ભરેલી બીના જે ઇસલા-
મીયોમાં ઉભી થઇ છે તેને સાદુ કરવા માટે ઉતાવળે
“ઇમામ” ની ઝોળખ બાહર લાવો. કારણ કે તમે
દાવત કરો છો ત્યારે જરૂરું છે કે જેના તરફ તમે
દાવત કરો છો તેના સાથે જરૂર તમારી પહેચાન હોવી
જોઇએ અને તે વીગતે તમારી ફરજ અદા કરવામાં
પછાત પડો તે તમારી નબળાઇ બતાવવા જેવું ઠરે છે
માટે આ બંદાના નેક સલામ કબુલ કરીને ગરીબ
મોમીનોની દાઝ દીલ પર ધરી તત્કાલ ઇમામના દીદારથી
મુશરફ કરાવો.

“અલીઝન.”

પ્રકરણ ૬ ઠું.

મીં અલી જાનને જવાબ.

(મીં હાજી ગુલામઅલી હાજી ઇસ્માઇલીની
ચુપકીદી.)

રાહે નજાત કી. ૨૭ હિસ્સો ૧૦ મો.

મહેરબાન ખીરાદર અલીજાન સાહેબ, નેક દોઆના
તોહફા બાદ અરજ કે આ—રાહેનજાત માસીક ખુદાના
ફઝલો ડરમથી અને અહલેબએતે અતહાર અલયહેમુસ્સ-
લામના સદકાથી ૨૭ વર્ષથી અમો પ્રગટ કરીએ છીએ
અને અમોને યકીને કામીલ છે, અને ઇલ્લામી પાક
પાકીઝા કીતાબ જે કુરઆને શરીફ છે તેથી સંપુર્ણ
સાબીત છે કે ઇસ્નાઅશરી (બાર ઇમામને માનવાનો)
ઇસ્લામી મઝહબ હક છે, તેથીજ ખુદાની તાઅરીફ, તેની
ખાઅરેફત, તેના રસુલ તથા ઇમામોના પીછાન, ફઝાએલ,
મોઅજેઝા, ઇલ્મેદીન, તથા નમાઝ, રોઝા, હજ, ઝકાત,
ખુમ્સ, સદકો, ખધરાત, પરદો, મુલાહેઝો, તહારત વીગેરે
બાબતો એજ પાક કીતાબ તથા સહીહ હદીસોથી તથા

ઉમદા દલીલો દાખલાથી આ માસીક તથા જુદી જુદી કીતાબોમાં પ્રગટ કરીએ છીએ, અને વાંચી વીચારીને જેમને યકીન થાય છે તેઓ આ પાક પાકીઝા મઝહબ સ્વીકારે છે, અને અમલ કરનારા અમલ કરે છે.

અને જ્યારે ઇસ્નાઅશરી મઝહબ ઉપર ન છાજતા અને ખરાબ હમલા થાય ત્યારે અમે સમ્યતાથી તેનો જવાબ આપીએ છીએ, મુંબઇમાં પ્રગટ થતા પ્રજ્ઞમીત્ર અને પારસી રોજાંદા પેપરમાં થોડા મહીના થયા વોહરા ચર્ચાના મથાળા નીચેની બીનામાં એ શબ્દો પણ હતા કે ઇમામને ગયબ કહે તેઓ ઇમામની શાનને કલંક લગાડે છે, તો અમારા મઝહબ ઉપર એવો હમલો થવાથી અમેએ તેજ પેપરમાં તથા અમારા માસીકમાં જવાબ સમ્યતાથી આપેલ, અને તે અમારા જવાબ સામે મી૦ હસનઅલીના નામે પ્રજ્ઞ મીત્રમાં લખાણુ પ્રગટ થયું, પણ તેનો જવાબ આપવાની કાંઈ જરૂરત ન હોવાથી અમેએ ચુપકીદી ઇખતીયાર કરી.

હાલમાં આપે મુંબઇમાં પ્રગટ તથા “ઇસમાઇલી સતપંથ પ્રકાશ” પુ. ૩ અંક ૬ ઠામાં એ અમારા જવાબનો જવાબ લખાણુથી છપાવ્યો છે, જે કે તે ધણોજ સમ્યતા અને વીવેકથી લખ્યો છે, પણ તેમાં જે દલીલો આપે પેશ કરી છે કે મુરદાને જીવતુ કરવાથી કે પોતા ઉપર સંકટ ઉપાડવાથી જે ઇમામત સાખીત થતી હોય

તો શમ્સે તખ્તરેઝે મુઝદાને જીવતુ કરેલ છે, અને મહાત્મા ગાંધી ભારે સંકટ ઉપાડે છે તેમને શું કેહવા ? અને હું ઇમામે હુસયન અ. વીગેરે ઇમામોએ મુરદાને જીવતુ કરેલ નથી તો તેમને ઇમામ કેમ જાણવા ? વીગેરે બાબતોનો જવાબ ખુલ્લો છે, કે શમ્સે તખ્તરેઝે મુરદાને જીવતુ કરેલ હોય તે શરા મુજબ સાબીત નથી, અને ઇમામે હુસયન અ. વીગેરે ઇમામોએ મુરદાને જીવતા કરેલ છે, છતાં તમે તેનો ઇનકાર કરો છો, અને બારમા ઇમામ ગાયબ છે બેની સાબેતી આપ કર-આને સરીફથી માગો છો, તો અમેએ તેની સાબેતી લખાણુ અને ખુલાસાથી “અલ્હાદી” નામની સાડાચારસો પેજની કીતાબમાં દરજ કરેલ છે, પણ આપે એ કીતાબ વીશે એજ લખાણુમાં છપાવ્યું છે કે “અલ્હાદી નામની ખુક વાંચવા લાઇખંધ ભલામણુ કરે છે, તો મજકુર કીતાબ કાંઈ જવાબમાં “ઇલ્હામી” નથી કે જેના ઉપર અમે ચાલવા બંધાએલ હોઈએ, તેથી “અલ્હાદી” વાંચવી એ કાંઈ જવાબમાં દલીલ નથી. પણ ઇસલામી સનદ એ “ઇલ્હામી” કીતાબ પવિત્ર કુરાને શરીફ છે તેમાંથી જો હવાલો આપીને ઇમામની ગાયબતા સીધ્ધ કરતે તો તમારી મહેનત સફળ થવા વીના રહેતે નહીં”

તો આ વીશે જાણવું કે જ્યારે આપ ઇમામ ગાયબ હોવાની સાબેતી ઇલ્હામી પાક કીતાબના હવા-

લાથી લખવા ફરમાસ કરો છો, અને એ પાક કીતાબમાં હોય તો તે મુજબ ચાલવા બંધાએલા પોતાને જાહેર કરો છો, તો અમોએ એજ ઇદહામી પાક કીતાબ કુરઆને શરીફ તથા મોઅતમર તવારીખોથીજ અદહા-હીમાં મજકુર બાબત સાબીત કરી આપેલ છે, માટે આપની મરજી હોય તો એ કીતાબ વાંચીને વાકીફ થાઓ, અગર હક લાગે તો કબુલ કરો, અગર ધ્યાનમાં ન આવે તો ઠાંધ નહીં, બાકી અરસપરસ લખાણો કરીને વાદ વીવાદના અખાડામાં ઉતરવા અમો ચાહતા નથી, કેમકે એ બાબત જાહેર અને સરવેના અનુભવની છે કે જેમ જેમ વાકીવાદ લંબાય તેમ તેમ અરસપરસ એકબીજાની લાજણી દુખાવાના લખાણુ પ્રગટ થાય છે, વળી હુંસાતુસી ઉપર બાવીને સખ્યતાને છાપરે મુકાય છે, અને પરીણામ ધણે ભાગે સારું આવતું નથી, છેવટે આપે લખાણુમાં જે સખ્યતા વાપરી છે, અને અમારા પ્રત્યે જે માન ધરાવાનું લખ્યું તે માટે આભાર અને એહસાન માનીને આ સાદો અને કુંક જવાબ ખતમ કરીએ છીએ વરસલામ.

પ્રકરણ ૭ મું.

મીં અલીજન અને હાજી ગુલામઅલી
હાજી ઇસ્માઇલના લખાણોમાંથી
સત્ય શોધ.

આપણે પ્રકરણ ૫ માં જોયું ગયા કે મી. અલીજનને
ફી ઇમામી મુખીનના લેખમાં મીં હાજી ગુલામઅલી
હાજી ઇસ્માઇલ પાસે ઇમામ ગયેલ હોવાની માન્ય-
તાની સાબીતી પાક કરાને શરીફથી સીધી કરી આપવા
માંગણી કરેલ છે પણ તેના જવાબમાં પ્રકરણ ૬ માં
મીં હાજી ગુલામઅલી હાજી ઇસ્માઇલી નીચે મુજબ
જણાવે છે.

“તો આ વીધે જણવું કે આપ ઇમામ ગયેલ
હોવાની સાબેતી ઇલ્હામી પાક કીતાબના હવાલાથી
લખવા ફરમાશ કરો છો અને એ પાક કીતાબમાં હોય
તો તે મુજબ ચાલવા બંધાયેલાં પોતાને જાહેર કરો છો,
તો અમેએ એજ ઇલ્હામી પાક કીતાબ કરાને શરીફ
તથા મોઅતખર તવારીખોથીજ અલ્હાદીમાં મજકુર
બાબત સાબીત કરી આપેલ છે, માટે આજની મરજી

હોય તો એ કિતાબ વાંચીને વાકેફ થાઓ, અગર હક લાગે તો કબુલ કરો, અગર ધ્યાનમાં ન આવે તો કાંઈ નહીં, બાકી અરસ પરસ લખાણો કરીને વાદવિવાદના અખાડામાં ઉતરવા અમે ચાહતા નથી, કેમકે એ બાબત જાહેર અને સરવેની અનુભવની છે કે, જેમ જેમ વાદ-વીવાદ લંબાય તેમ તેમ અરસ પરસ એક બીજની લાગણી દુઃખાવાનાં લખાણ પ્રગટ થાય છે. વળી હુંસા-તુસી ઉપર આવીને સમ્યતાને છાપરે મુકાય છે અને પરીણામ ઘણે ભાગે સારું આવતું નથી. છેવટે આપે લખાણમાં જે સમ્યતા વાપરી છે અને અમારા પ્રત્યે જે માન ધરાવાતું લખ્યું તે માટે આભાર અને એહમાન માનીને આ સાદો અને ટુંક જવાબ ખતમ કરીએ છીએ. વરસલામ.”

ઉપરના જવાબથી નિઃપક્ષપાત વાંચક તોલ કરશે કે મી० અલીજાને પ્રકરણ ૫ માં જણાવ્યા મુજબ ખુશ્લા શખ્દોમાં માંગણી કરી છે કે—

“અટ્ટહાદી નામની પુસ્તક વાંચવા ભાઈબંધ ભલામણ કરે છે, તો મજકુર કિતાબ કાંઈ જવાબમાં “ઈટ્ટિહામી” નથી, કે જેના ઉપર અમે ચાલરા બંધાએલા હોમએ, તેથી અટ્ટહાદી વાંચવી એ જવાબમાં દલીલ નથી, પણ ઇસ્લામી સનદ એ “ઈટ્ટિહામી” કિતાબ પવાત્ર કુરાને શરીફ છે, તેમાંથી જો હવાલો આપીને ઈમામની

ગયજતા સીદ્ધ કરતે તો તમારી મહેનત સફળ થયા વીના રહેતે નહીં.”

ઉપર મુજબ ખુલ્લી માંગણી કરવા છતાં મીં હાથ ગુલામઅલી હાથ ઇસ્માઇલ અલ્હાદી વાંચવા ફરી ફરી લક્ષમણ કરે છે અને તેથી એમ સાખીત થાય છે કે પાક કુરાને શરીફમા તેવી સાખી-તીની બાજતો ન હોવી જોઈએ કે જે જવાબમાં રજુ કરે.’

જો એમ ન હોય તો, થોડીએક સાખીતી તો જવાબમાં રદીયા દાખલ આપવી જોઈએ. એક આલીમ તરીકે અથવા એક જાહેર લેખક તરીકે મીં હાથ ગુલામઅલી હાથ ઇસ્માઇલની ફરજ છે કે, સવાલ પુછનારને સંતોષકારક જવાબ આપવો અને તેવા બે તાસુબ જણાસુને જવાબ આપવામાં કોઈપણ જાતની એજ હોય એમ અમે માની શકતા નથી; અને તેથી સાખીત થાય છે કે કુવામાં ‘હોય તોજ હવાડામાં આવે, એટલે તેવી સાખીતી જો હોય તોજ રજુ થઈ શકે ! છતાં નવું નવું જાણવાની અને તોલ કરવાની અમારી કુદરતી પ્રકૃતીને તે જજમેન્ટ અધુરું લાગ્યું અને તેથી અલ્હાદી કીતાબ મંગાવી અમોને ચીપી ચીપી વાંચવી પડી કે, જેના ઉપર મીં હાથ ગુલામઅલી હાથ ઇસ્માઇલ ફખર ધરાવે છે કે લેમાંથી તેવો કાંઈ

મુદો મળે !! આખી બુક વાંચતાં થોડીએક તેમણે ઠાકી બેસાડેલ બાબતો તેમાંથી મલી આવી છે.

મુળ વાત પાક કુરાને શરીરથી સાબિતી શોધવાની હોવાથી હઠીસો અને રાવીયોની બનાવટો કે અન્ય ક્ષણ કીતાબોના પુરાવા તરફ રહેજ પણ લક્ષ આપવાની જરૂર જણાય નથી, કારણકે દરેક ધર્મમાં તેથી ઘણી વધારે સાબેતીઓવાળાં મનુષ્યના હાથે લખાયેલ મન ધડીત પુરાવાઓ પોતાના ધર્મને સાબેત કરવાવાળા પુસ્તકો મળી આવે છે અને તેથી તેવી બીન ઈલ્લાહી કીતાબો ઉપર આધાર રાખનાર વર્ગ રોશની વીનાની બતીનાં ખાલી બોખાં સાથે અજ્ઞાનતાના અંધકારમાં ગોથા ખાય છે. ઇસ્લામીયોનો દરેકે દરેક શીરકો એવી બીન ઈલ્લાહી કીતાબો કે મનુષ્ય ધડીત અન્ય પુરાવા અને સાબિતી ધરાવે છે કે જે વીના કોઈ પણ શીરકો ટકી શકે નહીં અને તેથી તેવી બીન જરૂરી બાબતો તરફ લક્ષ આપવાની રહેજ પણ જરૂર જણાતી નથી.

હાસલ કલામ ! નીચેની કુરાને શરીરની આયતોને પોતાની સાબિતી તરીકે મીં હાજી ગુલામ-અલી હાજી ઇસ્માઇલ અલ્લાહી કીતાબમાં રજૂ કરે છે, જે વાંચી મનન કરી તદ્દલાસ કરતાં નીચે મુજબ સ્માર અમોને મળ્યો છે, જે વાંચક વર્ગ સમક્ષ રજૂ

કરીથે છોએ જોયી નિઃપક્ષપાત વાંચક હક અને ખાતિલ સમજી શકશે.

અટલાદી ક્રિતાખમાંથી ઉતારો.

“અને સુરએ માએલાની ૧૩ મી આયતમાં ફરમાવે છે, વખચસ્ના મિન હો મુસનય અશર નકીબા, એટલે અમોએ બની ઈસરાઇલમાં બાર નોકબા સરદાર મુકરર કર્યા અને બીજી જગોએ ફરમાવ્યું છે, વકત અનાહો મુસનતય અશરત અસ્ખાતન ઓમમા, એટલે અમોએ તેઓમાંથી બાર અસખાત (પૌત્ર) થી સમુહ મુકરર કર્યા તેમજ તેણે ફરમાવ્યું છે, વસ્સમાએ ઝાતિલ બોરજે, એટલે આસમાનમાં બાર ખુરજ (ગ્રહ) છે.

ખુદાએ તઅલાએ સુરએ તવબાની ૩૬ મી આયતમાં ફરમાવ્યું છે કે ‘ઇન્ન ઈદ તરશોહુરે ઈન્દિલા ઇસ્નાઅશર શહરા, ફી ક્રિતાબિલ્લાહે, યવમ ખલકસ્સમાવાતે વલ્અર્ઝ, મિનહા અર્ખઅતુમ હોરોમ, ઝાલેકદીનુલ કય્ચીમ.’ એટલે અલલાહે મહીના બાર મુકરર કર્યા છે અને તે અલલાહની ક્રિતાબ એટલે લવહે મહુઝમાં આસમાન-જમીન પયદા કરી ત્યારથી દરજ કરેલ છે, અને એ બારમાં ચાર હુશમત-વાળા છે.

જાહેરી સપ્દી અર્થ તો એ મુજબ છે, પણ

‘તેની તાવીલ’ તકસીરે ખુદાન વીં માં એમ છે કે એ શેહર (મહીના) થી મુરાદ ઇમામ છે, કે ખુદા ફરમાવે છે કે આસમાન-જમીન પયદા કર્યા ત્યારથીજ લવહે મહકુઝમાં લખાએલ છે કે ઇમામ બાર છે અને તેમાં ચાર હુરમતવાળા છે અને એજ બારથીજ ‘દીન’ કાયમ છે. ચાર હુરમતવાળા છે તેથી મતલબ કે ખુદાએ પંજે-તને પાક માટે પાંચ નામ પોતેજ મુકરર કરેલ છે, તેમાંથી ચાર નામ પોતાના એ નામમાંથી કાઢ્યા કે જેમ ગુણુ દશક છે, એટલે ખાસ નહી, પણ સીફત (ગુણ) છે.”

(અલ્હાદી પા. ૪૭-૪૮-૪૯.)

અમારો ખુલાસો.

બાર ઇમામની સાખીતી માટે અલ્હાદી કિતાબ કે જે ૪૧૪ પાનાની છે, તેમાં ફકત ઉપરની લીટીઓજ કર્તાએ આપેલી છે અને તે પણ મારી તોડીને અર્થના અનર્થ કરી ઘુસાડી છે, છતાં ઇન્સાફ દાખલ આપણે તેનું મનન અને સ્તોષ કરવી ઘટે છે,

મીં હાજી મુલામઅલી હાજી ઇસ્માઈલ અલ્હાદી કિતાબમાં સુરે મઆદાની ૧૩ મી આયત જણાવેછે પણ તે તે સુરાની ૧૩ મી નહી પણ બારમી આયત છે એ ધ્યાન ખેંચવાની રજા લેતાં ૧૨ મી આયતના ફકરાનો સદાબરો ઉતારો ત્રૌફેસર મીં

ઈસ્કાનીએ કરેલા કુરાને શરીફના તરજુમામાંથી નીચે આપીએ છીએ.

મીં ઇસ્કાહનીના કુરાને શરીફના તરજુમામાંથી.

“અને ખરેખર ખુદાએ અસ્રાઇલના દીકરાઓ પાસેથી કરાર લીધો અને અમે તેઓમાંથી બાર સરદારો બનાવ્યા, અને ખુદાએ કહ્યું કે ખરેખર હું તમારી સાથે છું. જે તમે નમાઝ પઢો અને ઝકાત આપો અને મારા પેગમ્બરો ઉપર ઇમાન લાવો અને તેમને માન આપો, અને ખુદાને નીખાલસપણે ધીરો તો હું તમારા અપરાધ માફ કરીશ અને તમને બેહસ્તની વાડીઓમાં દાખલ કરીશ, જેની નીચે નદીઓ વહે છે; પણ આ પછી તમારામાં જે કોઈ કાફર થાય તેણે ખરેખર સીધો રસ્તો ખોલ્યો છે.”

(કુરાને શરીફ સુરે માઅદા આ. ૧૨.)

બાર સરદારો માટે પ્રાફેસર મીં ઇસ્કાનીનું દીપણ.

એસરાઇલના વંશજોએ મેસ દેશ છૂટ્યા પછી ખુદાએ તેમને શામ કે જેમાં તે વખત અમાલેકા જતના રાક્ષસો વસતા હતા તે આપવાનું વચન આપીને ત્યાં

જવાનો હોકમ કર્યો. એમ કહેવામાં આવ્યું છે તે રાક્ષસો
 ૮૦૦ થી ૩૩૦૦ વાર ઉંચા હતા. તેઓની વાડીઓમાં
 એવી મહોટી દ્રાક્ષો હતી કે તેનો એક કુમળો પાંચ
 માથુસોથી ઉંચકાય અને દાડેમના અરધા છોતરામાં પાંચ
 માથુસો સમાઈ શકે; તેથી હું મુસાએ ખુદાનાં ફરમા
 નથી ચઢાઈ કરવા માટે બની એસરાઇલની બાર કોમમાંથી
 બાર સરદારો નીમ્યા. જ્યારે તેઓ તે દેશની સરહદ પર
 આવ્યા ત્યારે હું મુસાએ પેલા બાર સરદારોને તે
 દેશની હાલત વીધે બબર કાઢવા મોકલ્યા, પણ તેઓને
 રસ્તામાં ઉજ-એન-ઉતુક મળ્યો જે ૩૩૦૦ વાર ઉંચો
 હતો, તેણે તેમને પોતાની અંગરખાની ચાળમાં લઈ
 લીધા પછી તે પોતાની મા પાસે તેમને લઈ ગયો અને
 પગ તળે છુંદીને તેમને મારી નાંખવાની તેણે તેણીની
 પાસે રજા માંગી, પણ માએ તેઓને છોડી મુક્યા એમ
 ધારીને કે તેઓ આ બબર તેમનાં લશ્કરને આપશે
 અને તેથી તેઓ નાશી જશે. આ સરદારો પાછા આવ્યા
 પણ પોતાના ટોળાઓ ના હીમ્મત થઈ જશે એમ
 ધારીને તેઓએ આ વાત તેમને જાહેર નહીં કરવાનો
 ઠરાવ કર્યો; તેમ છતાં તેઓએ હું મુસા અને હારૂનને
 બધી વાત કહી. છાવણીમાં પહોંચ્યા પછી દેશ જણાએ
 જાહેર સીતે પોતે જે જોયું હતું તે કહ્યું અને બે જણા
 ચુપ રહ્યા, આથી એસરાઇલના છોકરાઓ ગભરાયા અને

બોલ્યા કે આવા માણસોની સામે આપણે કેમ લડી શકીએ ? આ ફકરાનો સંબંધ આની સાથે છે.

* * * *

સુરાતુત તઉબા આયત ૩૬ મી.

“ખરેખર મહીનાની સંખ્યા ખુદ પાસે તેની જાહેલી કીતાબમાં તે દીવસથીજ બાર છે કે જે દીવસે તેણે આકાશ અને પૃથ્વી પેદા કરી છે, તેમાના ચાર હરામ છે. આ સત્ય ધર્મ છે માટે તે મહીનામાં તમે પોતાની ઉપર ઝાલમ કરો નહી અને તમે સઘળા મોશ્-રફા સામે લડો જેવી રીતે કે તેઓ સઘળા તમારી સામે લડે છે અને જાણો કે ખરેખર ખુદ પરહીઝગારો સાથે છે.”

(કુરાને શરીફ સુરાતુત તઉબા આ ૩૬.)

ચાર હરોમ માસ ઉપર ત્રોફસર

મીં ઇન્કિલાનીનું દીપણ.

“આ ઠેકાણે ખુદ મુસલમાની કાયદા જેવા કે રૂઝા રાખવા, હજજ કરવી, ઝકાત આપવી વગેરેનો વખત જાળવવાનું ચંદ્રના દેખાવની ગણતરી ઉપર મુકરર કરે છે, પણ અરબ લોકોની પેઠે સુર્યની ગતીની ગણતરી ઉપર નહી, કે જેઓ યહુદી અને ખ્રીસ્તી પાસેથી પોતાના ચંદ્ર વર્ષને સુર્ય વર્ષમાં ઉતારી દેવા માટે ત્રીજે ત્રીજે

વરસે એક અધીક માસ નાંખવાનું શીખ્યા હતા અને તેથી હજ્જ અને રઝાના વખતમાં ફેરફાર થતો હતો.”

ઉપરની આયતો ઉપરથી નીકળતો સાર.

હવે કીતાબ અદ્દહાદીના કર્તાની લીધેલ કુરાને શરીફની મજકુર સાબીતીયો ઉપરથી શું સાર નીકળે છે તે તપાસીયે:—

૧. સુરએ માઅદા આયત ૧૨ નો અર્થ જોતાં તથા ટીપણુ તપાસતાં આપણને સાફ જણાય છે કે ખાર ઇમામ હોવાનું તેમાંથી કાઢપણુ રીતે સાબીત થઈ શકતું નથી. ઇમામતનો સ્વાલજ તે જગોએ નથી. દસરાયેલ લોકોની વાતમાં ખાર ઇમામની વાતનો મુદ્દા કેમ સમાય ? અને તેથી તે કાઢપણુ શખ્સની અકલમાં ઘડ બેસે તેમ નથી અને તેથી ખરા પુરાવાની ગેરહાજરીમાં આવા ફાક્ટ ફાંફાં મળી ખાર શખ્સ ઉપરથી પોતાના મુદ્દા માટે સાબીતી લાવી બોળાએને અને અજ્ઞાનેને ભરમાવાનો આ રસ્તો અદ્દહાદી કીતાબના કર્તા જેવા આલીમને બીલકુલ જાયઝ ન ગણાય !!

૨. તેજ મુજબ આગળ આપેલ આયતોના ટુંક ટુંકડાને ખાર શખ્સ ઉપરથી પોતાના મુદ્દા માટે ઠોકી બેસાડેલ છે. ખાર પુરજ કે ખાર અસ્માત ઉપરથી

ધમામની આરની ગણતરી કરવી તે અટહાદી કીતાબના કર્તાની અરા મુદા હોવાની નયનાઇજ બતાવે છે અને તેવા મન ધડીત મુદા કોઇપણ અકકલમદ માણસનાં મગજમાં કદીપણ ઉતરી શકે તેમ નથી.

૩. સુરતુત તઉબા આયત ૩૬ માં તે અટહાદી કીતાબના કર્તાએ મુદા મુડીની ગેરહાજરીમાં અર્થનો ઉદ્દેશ અર્થ કરી પોતાનો કકો ખરો કરવાની વેતરણમાં તદ્દન કાચુંજ કાપી નાંખ્યું છે. મીં હાજી ગુલામઅલી તાવીલ અર્થ તરીકે બાર માસને બાર ધમામની ઉપમાં આપી ચારને હુરમતવાળા જણાવે છે એટલે કે બાર ધમામનાં નામોમાં ચાર નામો હુરમતવાળા છે. મીં હાજી ગુલામઅલી એક આલીમ તરીકે સમ્પુરણ રીતે જાણુતા હોવા જોઇએ કે તેઓ તેઓના મુદાઓનો પાયો તદ્દન રેતી ઉપર બાંધે છે, પણ જ્યાં ગાંડેજ ન હોય તો લાવેજ ક્યાંથી ? અને તેથીજ હુરોમનો અર્થ જેમ ઇસ્ફાનીએ અને તેઓએ પોતે તેમના તરફથી પ્રગટ થએલ કુરાનની તફસીરમાં અર્થમાં હુરામજ કરેલ છે. (જુઓ પેલો ભાગ પાને ૭૭૦) તેને પોતાના મુદા સાર લેવા માટે અર્થ બદલી હુરમતવાળા ડોકી બેસાડેલ છે.

મજકુર આયતના તેઓએ પોતાના કુરાનમાં કરેલા અર્થ પ્રમાણે હુરોમનો અર્થ હુરામ લેતાં મીં હાજી

ગુલામઅલીના વીચાર મુજબ બાર માસને બાર ધમામ તરીકે ગણીયે તો, તે ચાર ધમામમાં કયા ચાર હુરામ ધમામ છે, તે બતાવવા મીં હાજી ગુલામ-અલી હાજી ધરમાઈલ તકલીફ લઈ પોતે જે કાચું કાપી નાંખ્યું છે, તેમાં કંઈ સુધારો કરશે તો ઉપકાર થશે.

૪. મીં હાજી ગુલામઅલી હાજી ધરમાઈલના કીધેલા અર્થ મુજબ જે ધમામની સંખ્યા બારની ગણીયે તે કદી સત્ય એટલા માટે નથી કે પાક કુરાને શરીરમાં હં શોઅયબ નથી તથા હં સાલેહુ નથી માટે ફરમાવેલ છે કે—

“ધન્નહો માલખે ધમામી મોખીન.”

એટલે—એ બંને ધમામે મોખીન છે.

જેનો ઉતારો મીં હાજી ગુલામઅલી હાજી ધરમાઈલે અલ્હાદી કીતાબમાં પા. ૨૭ માં લીધેલ છે, તેમજ હં ઈબ્રાહીમ માટે પણ પાક કુરાને શરીરમાં ફરમાવેલ છે કે :—

“ધન્ની જાએલક જિન્નાસે ધમામન.”

એટલે કે—“ખરેખર મેં તને લોકો માટે ધમામ બનાવેલ છે.”

જેનો ઉતારો પણ અલ્હાદી બુકમાં તેના કર્તાએ

પાના ૮ માં લીધેલ છે, તો હવે એ મુજબ લંબાણ તપાસ કરતાં ઇમામની સંખ્યા વધતી જાય છે તો પછી તે વધતી જતી સંખ્યા ખોટી ગણવી કે મીં હાજી ગુલામઅલી હાજી ઇસ્માઇલના કરેલા અર્થ મુજબ ખારની મુકરર સંખ્યા ઇસ્લામની આવતો ખોટી ગણવી ?

દુકમાં ખાર ઇમામ હોવાનું પાક કુરાને શરીફમાં કોઈ ઠેકાણે લખેલું નથી એમ ઉપરની બાબતો તપાસતાં સાબીત થાય છે અને હજી પણ ઉપરની બાબતો સિવાય હોય તો તેઓ દર્શાવે એમ અમે માંગણી કરીએ છીએ. કુરાને શરીફ જેવી ઇલ્હામી ક્રિતાબમાંની આશતોના ખોટી રીતે અર્થના અનર્થ કરી કે મારી ઠોકી અર્થ કરવા મીં હાજી ગુલામઅલી હાજી ઇસ્માઇલ જેવા આલીમ માટે કેટલું નીચું જોવાવનાર ગણી શકાય તેનો વાંચક વરગે તોલ કરવો.

ઇમામ ગયબ હોવાનો મીં હાજી ગુલામઅલી હાજી ઇસ્માઇલનો મુદ્દો.

હવે ઇમામ ગયબ હોવાનો અલ્લાહી ક્રિતાબના કર્તા પાક કુરાને શરીફનો કયો મુદ્દો ધરાવે છે કે જે ઉપરથી મીં અલીજાનને અલ્લાહી ક્રિતાબ વાંચવાનું જણાવે છે, તે તપાસતાં નીચેની આવત આખી યુક-માંથી મલી આવે છે.

અટલાદી ક્રિતાખમાંથી.

“ તે વીધે કુરાને સરીફમાં પહેલા સીપારાની પહેલી આયતમાં ખુદા ફરમાવે છે:—

ખિસમિલ્લા હીર રહમાનીર રહીમ,
અલીફ, લામ, મીમ, ઝાલીકલ કીતાબુ,
લારયબા ફીહી હુદન લિલ મુત્તકીન,
અટલઝીના, યુમ્મમીનુના ખિલગયબી.

એટલે—આએ કીતાબ છે કે જેમાં જરાપણ શક નથી અને તે એ પરહેઝગારોને હીદાયત કરનાર છે કે જેઓ ગમખ ઉપર ઇમાન લાવે છે.

(અટલાદી પા. ૧૫૦)

ઉપરની આયત માટે પ્રો. ઇસ્ફાનીએ
કરેલ ખુલાસો.

ઉપરની આયતમાં ગમખ ઉપર ઇમાન લાવવાનો અરથ પુસ્તક કરતા ઇમામની ગયબ હોવા માટે કરે છે, જ્યારે તેજ આયતનો તરજુમે પ્રોફેસર મીં ઇસ્ફાની નીચે મુજબ ખુલાસાવાર કરે છે.

“ કૃપાળુ (અને) દયાળુ ખુદાનાં નામથી શરૂ કરું છું. અ. લ. મ. (૧) આ તે કીતાબ (કોરઆન) છે કે જમાં કાંઈ શક નથી, તે પરહેઝગારોને રસ્તો દેખાડનાર

છે. (૨) કે જેઓ (ધરમની) અદ્રશ્ય* યાત્રામાં ઇમાન લાવે છે.

*ગયબ અદ્રખના ટીપણમાં મીં ઇસ્ફાની લખે છે કે,

“ગાઇબનો અરથ અદ્રશ્ય થાય છે, જેમકે ખુદા ફરેસ્તાઓ, કયામતનો દીવમ, બહેસ્ત, દુઝબ વગેરે કે જે જોવામાં આવતાં નથી. તેથી આ વાક્યનો અરથ એ કે ખરા મોમનો તેઓજ છે કે જેઓ તેમાં ઇમાન લાવે છે.”

અમારો ખુલાસો.

મીં ઇસ્ફાનીએ કરેલ ટીપણના ખુલાસા ઉપરથી સાફ જણાવે છે કે ગાઇબ શબ્દ ઇમામત માટે વપરાયેલો નથી. કદાચ ધડીબર મીં હાજી ગુલામ-અલી હાજી ઇસમાઈલના કહેવા મુજબ કબુલ કરી લઈએ તો, જ્યારે આ આયત નાઝીલ થઈ તે જમાનાના લોકો ઇમામ ગાઇબ ન માનતા હોય તો તે મોમીનો નથી. તેથી તે વખતના જાહેર ઇમામ હોં મહિસા મુરતઝાઅલી વગેરે, ઇમામો નજ ગણાય અને તેઓ ઉપર ઇમાન લાવનાર (કારણ કે તેઓ ગાઇબ નહીં હતા) મોમીનો નહીં હતા ! આ ઉપરથી સાબીત થાય છે કે મજકુર આયત કદીપણ ઇમામતની ગયબતા સાબીત કરતી નથી.

અટલાદી કીતાબના કરતાએ એ કીતાબ પાના ૪૧૪ માં લખી છે જેમાં બાર ઇમામ અને મધ્ય ઇમામત વીધે ઉપરનીજ આવતો આખી પુકમાં રજુ કરી છે, જે બીલકુલ મન ધડીત અને તાણી તોડી ઠોકી બેસાડેલ છે એમ ઉપર મુજબ સાબીત થઈ ચુકે છે. એજ કીતાબમાં લખેલું છે કે:—

“પાક કુરાને શરીફમાં ખુદાવંદતાંલાએ ફેટલેક ઠેકાણે ફરમાવેલ છે કે:—

“વલા રતબીન વલાયાબેસિન ઇલિલા ફી કીતાબીમ મોબીન.”

એટલે કે—ફરેક ચીજ લીલી હોય કે સુકી, મતલબ કે તમામ બાબત જાહેર કીતાબ (કુરઆન)માં છે.

(અટલાદી પા. ૨૯-૩૦).

કોઇપણ એવી લીસો કે સુકી ચીજ નથી કે જે આ પાક કીતાબ (કુરઆન) માં ન બતાવવામાં આવી હોય, ત્યારે ઇમામત જેવી બાબત કુરાને શરીફમાં ન હોય એ કદી બનવા યોગ્ય નથી. મીં હાજી ગુલામ-અલી હાજી હસ્માઇલ કુરાને શરીફની આવતોનો જાહેરી અરથ નહી લેતાં તાવીલ અરથ લેવાનું જણાવે છે કે જે તેમનો કરેલો અરથ કદીપણ કોઇપણ અકકલમંદ માણસની અકકલમાં ઉતરે એમ નથી છતાં

તેઓ પોતાનો કરેલો તાવીલ અરથ સત્યજ છે એમ કદી
કહી નહીં જ શકે કારણકે :—

સુરએ આલે ઇમરાનની ૭ મી આયતમાં ફરમાવેલ
છે કે :—

“યમા યમ્મલમે તાઅવીલહુ ઇલદલાહો
વરાસેખુન ફીદદિમે.”

એટલે—તેના ગુલ્લ બેદવાળા કલામની તાવીલ કોઈ
જણે નથી પણ અલલાહ તયા એ ખુઝુર્ગો કે જેઓ
ઇલમમાં સમ્પુરણ પ્રવિષ્ટ અને કામિલ છે.

(અલ્લાહી પા. ૫૩.)

તે ખુઝુર્ગો નથી અથવા ઇમામે છે, તો હાજર
ઇમામ વગર કુરાને શરીફની આયતોની તાવીલ સમ-
જવાને કોઈની તાકાત નથી, એમ ઉપરની આયતથી
સાબીત થાય છે અને તેથી મીં હાજી ગુલામ-
અલી હાજી ઇસ્માઇલ પોતે કરેલ અરથ ખરો છે
એમ કદી પણ કહી શકશે નહીં ત્યારે મનઘડત અર્થો
ફરવામાં તેમના જેવા આલીમ માટે કેટલું જોખમ ભર્યું
છે, તે જણાવવા અમે તે આયતનો ઉપલો તયા નીચલો
ભાગ સંપુરણ અરથ સાથે નીચે આપીએ છીએ.

“ખુદા તેજ છે કે જેણે તારી ઉપર કુરાન
મોકલ્યું છે કે જેમાં કેટલીક આયાત મોહકમ (સ્પષ્ટ)

છે. તે આપાત તે કીતાબની માતા (મુળ) છે; અને બીજી કેટલીક મોતશાબેહાત (બહુ અર્થી) છે. પણ જેઓનાં અંતઃકરણમાં અળવાઈ છે, તેઓ (તે કીતાબમાં) જે મોતશાબેહ છે તે પ્રમાણે ચાલે છે. તે ફત્ના (કાફર પણ)ની ઇચ્છા અને પોતાની ઇચ્છા પ્રમાણે અરથ કરવાના હેતુથી છે, પણ તેનો અરથ ખુદ સીવાય બીજો કોઈ જાણતો નથી.”

(સુરેઆલે હમરાન આયત ૭ મી.)

ઉપરની આયત સાફ સુચવે છે કે “જેઓનાં અંતઃકરણમાં અવળાઈ છે અને જેઓને ફત્ના (કાફરપણું) કરવાની ઇચ્છા છે તેઓજ મોતશાબેહાત (બહુ અર્થી) આયતો પ્રમાણે ચાલે છે અને પોતાની મરજી મુજબ અર્થ કરે છે.”

ત્યારે મી. હાજી ગુલામઅલી હાજી ઇસ્માઇલ પોતાની વાતને ટેકો આપના સ્પષ્ટ આયતોની ગેરહાજરીમાં મોતશાબેહાત (બહુ અર્થી) આયતો પ્રમાણે ચાલી પોતાના મનઘડીત અરથ મારી ઠોકી કરી બેસાડે છે, તેને માટે શું ધારવું? તે વાંચક વરગે વીચાર કરી લેવો.

દુકમાં અલીજનની માંગણીનો જવાબ આપ.

વાની અશક્તિને લીધે “અમો વાદમાં ઉતરવા નથી માંગતા” કહેવું એ, અને અટ્ટહાઠી કીતાબમાં જણાવેલ તેઓના મુદ્દાની આયતોની અમોએ કરેલ ચોખવટ બાદ મીં હાજી ગુલામઅલી પાસે બાર ઇમામની માન્યતા અને ધયબતી માન્યતાના મુદ્દા પાક કુરાને શરીફથી નથી એમ સાફ સાફ સાબીત થાય છે.

મીં અલીજાને કુરાને શરીફથી સાબીત માંગેલી હોવાથી હદીસો માટે કાંઈ બોલવાનું રહેતું નથી અને તે બાબતમાં મીં હાજી ગુલામઅલી હાજી ઇસ્માઈલ કબુલ કરે છે કે હદીસોનું ઠેકાણું નથી. જેમકે તેઓ તેજ કીતાબમાં પાને ૨૨૮ લીની ૮ થી ૧૧ માં લખે છે કે “અને એ સાબીત કરવાની જરૂર નથી કેમકે રીવાયત કરનારાઓ અને રીવાયતો તથા હદીસોમાં થએલા ફેરફાર અને સુધારા વધારાનો જે હાલ છે તે મશહૂર છે.”

એ ઉપરથી રાવીયોની રીવાયતો અને કુરાને શરીફની આયતો સાથે નહીં સંબંધ રાખતી હદીસો ઉપર ઇમામત જેવી બાબતનો મદાર બાંધવો એ ફક્ત રેતી ઉપર હવેલી ચણવા બરાબર છે.

પ્રકરણ ૮ મું.

ધમામે મુખીન.

જ્યારે ધમામની ગયજની માન્યતાની રૂપરેખા આપતો પાક કુશને શરીરમાં નથી તો, જાહેર ધમામ માટે તેવી આયત છે કે કેમ તે શોધવાનું સાધારણ રીતે મન થાય છે અને તેથી તેવી નીચેની આયત તેના પાકા પુરાવા દાખલ મશહૂર છે અને જે અદલ્તાઈ પુસ્તકના કર્તાએ તેજ કીતાબમાં પાને ૨૬ માં દાખલ કરેલ છે.

“વકુલ્લ શયધન અહસયનાહો ફી ધમામી મોખીન.”

શબ્દાર્થ.

વ - અને.

કુલ્લ - સખળી.

શયધન - ચીજ.

અહસયનાહો - અમેએ રાખી છે.

ફી - માં, અંદર, પાસે.

ધમામી - ધમામ.

મોખીન-જાહેર.

એટલે કે—દરેક ચીજ (ઘરમ વગેરે) નો અહેવાલ જાહેર ધમામ પાસે છે.

મોખીન શબ્દ ધ્યનથી ઉદ્ભવે છે, વળી ઇમામી મોખીન (જહર ઇમામ) સાફ સાફ બતાવી આપે છે કે ઇમામ કદી ધ્યન હોયજ નહીં અને ધ્યન ઇમામ હોય તેની પાસે તમામ ચીજ ઇદમ વગેરેનો અહેવાલ નથી.

કેટલાએક સોડા આ જગાએ ઇમામનો અર્થ કુરઆન કે લવહે મહફૂઝ કરે છે પણ તે માટે મીઠા હાથ ગુલામઅલી પોતેજ ખુલાસો કરતાં કહે છે કે:—

“ અને જ્યો આ જગ્યાએ ઇમામે મોખીનનો અર્થ “લવહે મહફૂઝ” નીર્માણ થએલ ચીજો લખેલી તખ્તી નો કરે છે અને કહે છે કે તમામ ચીજો તેમાં લખાએલી છે, તો લવહે મહફૂઝ માટે ઇમામ શબ્દ કુરઆનમાં કોઈ જગ્યાએ આવેલ નથી અને તે બંધમેરતો પણ નથી અને પયગમ્બર તથા ઇમામ માટે એ શબ્દ ખુદાએ કુરઆનમાં હ૦ શોઅયબ નબી તથા હ૦ સાલેહ નબી માટે વાપરેલ છે જેમકે ફરમાવેલ છે કે “ઈન્ હોમા લખે ઇમામી મોખીન” એટલે એ બંને ઇમામે મોખીન છે.

(અલ્હાદી પા. ૨૭.)

ઉપરનો ફકરો એટલું કપ્પલ કરાવવાને બસ છે કે

પ્રુદાવંતાલાએ જે જગોએ ઇમામ શબ્દની જરૂર પડી
ત્યાં ઇમામ ચોખે ચોખું ફરમાવ્યું છે અને તે
માટે ખીજે શબ્દ વાપરેલ નથી ત્યારે નકીબા કે
અસ્થતન, બોરજ વગેરે શબ્દો ઇમામની જગોએ
ઠાકી બેસાડવામાં કેટલું જોખમ સમાયેલું છે તે સુરે
આલે ઇમરાન આવત ૭ મી વાંચવાથી જણાશે.

જાહેર ઇમામની જરૂરત.

જાહેર ઇમામની પીછાણી કેટલી જરૂર છે તે
નીચેની આવતો, હદીસો અને દાખલાથી જણાશે કે જે
મીઠા હાથ ગુલામઅલી હાથ ઇસ્માઇલે તેજ
કીતાબમાં રજુ કરેલ છે.

“ઇકમાલુદ્દીનમાં લખ્યું છે કે અબ્બાસ ખીન
તગલબે હકરતે ઇમામ અખી અબ્દીલ્લાહ અં ને
પુછ્યું કે ‘જે કોઇ માણસ સરવે અઇમ્મએ અલહારને
તફસીલવાર પીછાણે પરતું પોતાના ઝમાનાના ઇમામને
ન ઓળખે તો શું તે મોઅમિન છે?’ ફરમાવ્યું ‘નહી’
પુછ્યું કે ‘શું તે મુસલમાન છે?’ ફરમાવ્યું. “હા”

(અબ્દાદી પાતું ૪-૫.)

“ ઈન્ની તારેકુન ફિકોમુસ્સકલધન અહ
 દાહોમા અકબરો મેનદવ્યાખર, કીતાબુદ્દલાહે
 વધરતી, ઇન્તમસ્સકતુમ બેહેમા, ” લન્તઝિદલુ-
 બઅદી, ફૂઘન્નહોમા ‘ લંચ્ય ફતરેકા અલદહુઝ. ’

એનો ખુલાસો એ કે-હું તમારામાં મ્હારી પાછળ
 એવી માનવાંતી જલીલુલકદર, અઝીમુસ્શાન ખુઝુર્ગ અને
 ભારે બે ચીજ મુકી જાઉં છું કે તે એક ખીજથી
 વધારે મરતબો ધરાવે છે, કે તેમાંની એક તો અદલાહની
 કીતાબ (કુરઆને શરીફ) છે અને ખીજ મારી “ અહ
 બયત ” છે, અગર તમો એ બંનેને વળગી રહેશો અને
 તેઓની તાબેદારી કરશો તો મ્હારી પાછળ તમો હરગીઝ
 ગુમરાહ થશો નહીં અને એ બંને ચીજ આપસથી જુદી
 નહીં થાય એટલે સુધી કે કયામતમાં “ કઉવસરના ”
 હોઠિઝ સુધી સાથેજ આવશે.”

(અદલાહી પાઠ ૩૪)

*

*

*

“ સુરએ નેશાની પદમી આયતમાં ખુદાએ તઆલા-
 એ કુરઆને શરીફમાં ફરમાવ્યું છે કે:—

યા અધ્યો હદલઝીના આમનુ અતી હિદલા-
 હ અતી હિર રસુલ વ ઓલીલ અમરે મીનકુમ.
 એટલે—અય ઇમાનવાળાઓ તાબેદારી કરો અદલા

હતી અને તાબેદારી કરો. રસુલની અને ઓલીલ અમ્ર એટલે હુકમવાળાઓની.

(અલ્હાદી પા. ૪૬)

*

*

*

“સુરએ આલ હમરાનની નવમી આયતમાં ફરન માવે છે કે :—

વ મા યઅલમો તાઅવીલહુ ઇલ્લલ્લાહી વર્સેખુન ફિલ્લમ.

એટલે—તેના ગુલ્લ બેદવાળા કલામની તાવીલ કોઇ જાણતું નથી પણ અલ્લાહ તથા એ બેઝુર્ગો કે જેઓ ઇલ્લમમાં સંપુર્ણ પ્રવિણ અને કામીલ છે.”

(અલ્હાદી પા. ૫૩.)

*

*

*

“ખુદાએ ફરમાવ્યું કે :—

વઆતુલ્લોયુત મીન્અયવા બેહા.

એટલે—ઘરોમાં તેના દરવાજાઓમાંથી આવો.

ખુદાસો એ કે જેમ જ્યાં સુધી દરવાજાઓમાંથી દાખલ ન થાય ત્યાં સુધી ગામ કે ઘરમાં દાખલ થવાતું નથી.”

(અલ્હાદી પા. ૫૪.)

તે દરવાજા હાજર અને જાહેર ઇમામ છે અને તેજ ઇલ્લમના દરવાજા છે. જેમકે ૬૦ મહમદ મુસ્તફા (સ.) એ ફરમાવ્યું કે :—

અના મદીન તુલ ઇદિમ વ અલીયુન બાબોહા,
 કે મન અરાદલઈદિમ ફટ્યા અતીલબાબ.

એટલે—હું એલમનું શહેર છું અને અલી તે
 શહેરનો દરવાજો છે, તો જે કાંઈ ઇદમ મેળવવાનો ઇરા-
 દા કરે તેને જોઈએ કે શહેરના દરવાજામાંથી આવે.

તેથી જ્યાંસુધી દરવાજામાંથી દાખલ થયા
 વગર શહેરમાં દાખલ થઈ શકાતું નથી તેમ હાજર
 અને જાહેર ઇમામની પહેછાણ વગર ઇદમ હાંસલ થઈ
 શકતું નથી અને જેમ દરવાજામાંથી નહીં દાખલ થનાર
 ચોર કે બહારવટીયો ગણાય છે તેમ જાહેર અને હાજર
 ઇમામ વગર ઇદમ મેળવનાર તેવો ગણાય છે.

હાજર અને જાહેર ઇમામની શનાખત માટે સેંકડો
 હદીસો અને પુરાવા છે અને તેથી અત્યારે લંબાણ
 થવાના સખખથી ઉપરનાજ દાખલા આપેલા છે કે જે
 મીઠા હાજી ગુલામઅલી હાજી ઇસમાઈલ પોતાની
 બુક અલ્હાદીમાં દરજ કરેલા છે.

જ્યારે સાખીત થયું કે હાજર અને જાહેર
 ઇમામની જગતમાં જરૂર છે અને દરેક મોમીનોની ફરજ
 છે કે તેને ઓળખી તેની તાબેદારી કરવી અને ગયબ
 ઇમામની કોઈ સાખીતી કુરાને શરીફમાં નથી એમ
 પણ સાખીત થયું તે, દાના અને સમજી શખસની

ફરજ છે કે કીતાબો, રાવીયો અને કીરસા કાહાણીયો ઉપર બેસી રહી પોતાની આકુબત ખરાબ નહીં કરતાં કીતાબે અલ્લામી મુજબ ચાલી સત્ય શોધ કરી હાજર અને જાહેર ઇમામની શનાખત રાખી તે પાક જાતને શરણે જાય અને જાહેશીયતનાં મોતે મરતાં બચે.

૫ ઝાલકે ફઝલુલ્લાહે યો અતીરે મંઅ્યશાઓં.

અલ્લાહ તઆલાનો ફઝલ છે, તે જેને ચાહે તેને આપે છે.

ફઝલ એટલે સમજણ કે હીદાયત ખુદાવંદ તાલા જેને ચાહે તેને આપે છે માટે ખુદાને પ્રીય થઇ પડવા માટે તેના હુકમો વીરુદ્ધ નહીં વર્તતાં તે પાક જાત જેમ રાજ થાય તેમ વરણું જોઇએ અને જોજ તે બારી-તાલા પોતાની ફઝલ વરસાવશે. કારણ જે એક ઠેકાણે લખેલું છે જે :—

“કોઇપણ મનુષ્ય પર ઈશ્વર કૃપા કે અનુકૃપાની નીશાની, તે મનુષ્યને સુખુદ્ધિ કે કુખુદ્ધિ મળવા ઉપરથી સમજાય છે.”

ખુદાવંદતાલા તેવી ફઝલ સર્વને આપે એવી દુઆ સાથે આ નાનું પુસ્તક સમાપ્ત કરીએ છીએ. આમીન.

જાહેર ખબર.

ઇસમાઇલી સત-શાહનાં સિદ્ધાંતને સમજાવવા,
હિંદુ, મુસલમાન બેઠ માંગી બોધ સત દિલ આવવા;
દીન, દુન્યવી નીતિ, રિતીના પાઠ જ્ઞાન વિદ્યાસના,
વાંચો મહી ઇસમાઇલી સતપંથ નુરી પ્રકાશ આ.

આપણી કેમમાં એકનું એક વાજીવ.

દર ચંદ્રે રેગ્યુલર ખહાર પડતું

ઇસમાઇલી સતપંથ પ્રકાશ.

દરેક ઇસમાઇલી મરદ સ્ત્રીઓ અને બાળકને વાંચવા
લાયક છે કે જેમાં વિદ્યાનને હાથે લખાયેલાં નિતિ અને
ધાર્મિક લખાણો આપવામાં આવે છે. વાર્ષિક લવાજમ
ફક્ત રૂ. ૨૦ અગાઉથી આપીકા માટે રૂ. ૪ અગાઉથી.

મુખી લાલજીભાઈ દેવરાજ,

ધી બોજી સીધી પ્રેસ,

૧૧૩, પાલખી મહોલા, મુંબઈ નાં. ૬.

